

Mestimise põhitõed

Mis on twinning ja kuidas projektides osaleda?

Käesoleva info- ja juhismaterjali eesmärk on selgitada riiklikul tasandil mestimistegevuste eesmärgi, projektides osalemise võimalusi, üldpõhimõtteid ja parimaid praktikaid. Mestimise üksikasjalikud juhised on kirjas DG NEAR-i mestimise käsiraamatus (variandid [Twinning manual 2017 – Update 2018](#), [Twinning manual 2017 – Update 2020](#) ja [Twinning Manual 2017 – Update 2022](#)). Käsiraamatus on välja toodud vajalikud vormid ja dokumendid projekti esitamiseks ja rakendamiseks. Kui mestimise osas tekib küsimusi, siis tuleb mestimise käsiraamatut võtta alusallikana.

Mestimine on Euroopa Liidu rahastatav avaliku sektori koostöö instrument, mille raames EL liikmesriikide avaliku sektori asutused või avaliku sektori osalusel asutused rakendavad projekte EL ühinemisele ja naabruspoliitika riikides (*Instrument for Pre-accession Assistance, IPA ja European Neighbourhood Instrument, ENI*), et saavutada EL seadusandluse mingite osade ülevõtmine ja jõustamine konkreetsetes sektorites. 2020. aastast otsustas Euroopa Komisjon pilootprojektidena rakendada mestimist ka Euroopa Arengufondi ja Arengukoostöö Rahastamisvahendi (*European Development Fund, EDF ja Development Cooperation Instrument, DCI*) sihtriikides.

Tegemist on vastastikuse õppimisega (*peer-to-peer learning*), mis aitab kaasa ka olemasolevate assotsiatsioonilepingute eesmärkide saavutamisele. Mestimise laiemaks eesmärgiks on sihtriikide toetamine tõhusa ja kaasaegse haldusstruktuuri loomisel, sealhulgas inimressursi arendamisel ning juhtimisvõimekuse tõstmisel. Mestimist koordineerib [Euroopa Komisjoni naabrus- ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat](#) (DG NEAR).

Mestimisele pandi alus 1998. aastal. Instrument on osutunud EL-i arengukoostöö lipulaevaks, mis on toonud reaalselt lisandväärtust kõikidele kaasatud osapooltele. Mestimine on tugev ning majanduslikult tõhus viis edendada heanaaberlikke suhteid, valmistada ette kandidaatriike ühinemiseks EL-iga ning ühendada riikide õigus- ja administratiivkultuure. Mestimise abil rakendatakse EL ühinemisele ja naabruspoliitikat, ühtlustatakse ja integreeritakse sihtriikide seadusandlust, majandus-, julgeoleku-, haridussüsteeme jm.

Eesti on mestimises osalenud alates 1998. aastast. 2004. aastani olime kasusaav sihtriik ja toonased EL liikmesriigid rakendasid mestimise projekte Eesti avaliku sektori toetamiseks EL seadusandluse ülevõtmisel ja jõustamisel. Mestimise projektid aitasid kaasa tõhustada liikmelisuseks vajalike lepingute ja tegevuskavadega võetud kohustuste täitmist ning lõimimist EL turgudega. Pärast 2004. aastat, kui ühinesime EL-iga, avanes ka Eestil võimalus ENI ja IPA riikides projekte rakendada. Mestimises osalemine pärast EL liikmeks saamist on olnud ka oluline solidaarsuse väljendamiseks nii liikmes- kui ka kandidaatriikidele.

[Eesti välispoliitika arengukava 2030](#) toob ühe eesmärgina välja mestimise instrumendi laialdase kasutamise Eesti avaliku sektori asutuste poolt. Lisaks toob valmiv riigi pikaajaline strateegia „Eesti 2035” välja, et Eesti riigi prioriteediks on paremini edendada meie avaliku sektori töötajate rahvusvahelist kogemust ja teenistuskäiku. Hea tava on, et asutused lisavad mestimises osalemise oma asutuste strateegiatesse ja tegevuskavadesse. Mestimise käigus panustavad riigid ja eksperdid EL välismõõtmesse. Väärtusliku projektikogemuse najal panustatakse ka üldiselt EL välispoliitika teostusse ja arengusse.

Eestis koordineerib mestimist välisministeerium, kus asub mestimise riiklik kontaktpunkt (*National Contact Point, NCP*). NCP, kes töötab välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi büroos, suhtleb DG NEAR-iga, edendab tegevust riiklikul tasandil ja vahendab infot Eesti, teiste liikmes- ja partnerriikide vahel. NCP kaudu toimub mestimise projektikutsete edastamine Eesti asutustele ning mestimisprojektidele pakkumiste esitamine (juhul, kui Eesti on juhtpartner). NCP üldkontaktiks on twinning@mfa.ee.

Standard Twinning ja Twinning Light

Mestimine võib olla standardne (*Standard Twinning*), kestvusega 12-36 kuud või kerge (*Twinning Light*), kestvusega kuni 8 kuud. Erandjuhtudel pikendatakse kerget mestimist 10 kuuni.

Standardse ja kerge mestimise põhilised tunnused

<i>Standard Twinning</i>	<i>Twinning Light</i>
Kestvus vähemalt 12 kuud	Kestvus kuni 8 kuud (erand 10 kuud)
Liikmesriigid võivad esitada projekti üksi või konsortsiumis teiste riikidega.	Liikmesriik esitab oma projekti üksi
Üks või mitu RTA-d	RTA-d ei ole
Eelarve üle 250 000 EUR	Eelarve kuni 250 000 EUR
Võtmelemendiks on projektitaotluses väljatoodud administratiivmudel. Üksikasjalik tööplaani ja tegevused töötatakse välja pärast projekti algust.	Projektitaotluse peab lisama üksikasjaliku tööplaani ja tegevused
Erasektorile alltöövõttu ei lubata (erandiks on kirjalik ja suuline tõlge)	Erasektorile alltöövõttu ei lubata (erandiks on kirjalik ja suuline tõlge)

Projekti tellija (*Contracting Authority*) on reeglina EL delegatsioon (EUDel) antud riigis. Alates instrumendi kasutuselevõtust on EL liikmesriigid jaganud ENI ja IPA riikidele märkimisväärset hulgal ekspertiisi ja parimaid praktikaid. See kõik on parandanud nende riikide toimetehhanisme ja haldusvõimekust. Projektid on vajaduspõhised ja projektikutseted koostab sihtriigi kasusaav administratsioon koostöös EL delegatsiooni bürooga antud riigis. Mestimise projektid on loonud tõhusa väljundi koostöökaks ka EL liikmesriikidele omavahel, sest riigid saavad projekte rakendada nii üksi kui ka konsortsiumides. Tõhustunud on kommunikatsioon ja tegevuste koordinatsioon nii ametnike kui ka asutuste tasandil.

Mestimise sihtriigid

Mestimise sihtriigid on kõik EL ühinemiseelse ja naabruspoliitika riigid. Head tulemused ja liikmesriikide suur huvi instrumendi vastu on saavutanud selle, et alates 2020. aastast rakendatakse pilootprojekte ka valitud DG INTPA (endine DG DEVCO) riikides.

IPA riigid: Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Põhja-Makedoonia, Kosovo, Montenegro, Serbia ja Türgi.

ENP riigid: Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Maroko, Palestiina, Tuneesia, Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Moldova ja Ukraina.

EDF/DCI pilootprojektide riigid (nimekiri võib uueneda): Dominikaani Vabariik, Indoneesia, Kõrgistan, Madagaskar, Namiibia, Sambia, Senegal.

Kasu projektist sihtriigi avaliku sektori asutustele ja ekspertidele:

- + Tugevdatakse riikide majanduslikku ja sotsiaalset stabiilsust, õigusriigi põhimõtteid ja demokraatia arengut.
- + Sihtriigid saavad mestimisega ainulaadse võimaluse saada teadmisi otse EL seadusi rakendavate liikmesriikide haldusasutustelt.
- + Administratiiv- ja õiguskultuuri ühtlustamine lihtsustab asjaajamist ja kiirendab kandidaatriikide ühinemist EL-iga.
- + Areneb riikidevaheline koostöö ja usaldus.
- + Konkurents EL liikmesriikide esitatud projektide vahel annab sihtriigile võimaluse valida enda jaoks kõige tugevam projekt.
- + Mestimise projektid on ainulaadsed, kuna ei konkureeri eelarvetega, vaid ekspertiisiga. Selle tulemusel saavad sihtriigid enda vajadustele vastavad projektid, mis ei tee kompromisse sisu osas.
- + Projektid on pikaajalised ja panustavad riigi süsteemsete vajaduste parendamisesse.
- + Ligipääs EL parimate praktikate ekspertiisile, mida kohandatakse sihtriigi vajadustele.
- + Sihtriigi avaliku sektori töötajatel ainulaadne võimalus panustada oma riigi ülesehitamisesse.
- + Avaliku sektori töötajad saavad võimaluse osaleda rahvusvahelises koostöös ja arendada enda koostöö ning projektitöö kogemusi.
- + Avaliku sektori töötajad loovad pikaajalised võrgustikud ja suhted oma EL kolleegidega. Need suhted jäävad kestma tihti ka pärast mestimise projektide lõppu.

Kasu projekti rakendavale EL liikmesriigi avaliku sektori asutustele ja ekspertidele:

- + Mestimise kaudu on hea võimalus panustada EL välispoliitikasse, tõsta Eesti nähtavust ning jagada oma parimaid haldusalaseid praktikaid.
- + Mestimisprojektid on oluline karjääriplaneerimise vahend ning avaliku sektori asutused saavad kasutada seda motivatsioonina, võimaldades projektis osalejatel saada väärtuslik rahvusvaheline ja EL välispoliitika teostamise kogemus.
- + Mestimise projektide käigus luuakse tihedad ja pikaajalised töösuhted nii sihtriigi kui ka konsortsiumis osaleva EL liikmesriigi avaliku sektori asutuste ja ekspertidega. Luuakse pikaajaline professionaalne võrgustik, mis on kasulik nii asutustele kui ka ekspertidele üksikult.
- + Mestimise projektide eelarved on täiel määral kaetud Euroopa Komisjoni vahenditest. Kaetud on nii kaudsed kulud, ekspertidega seotud hüvitus- ja lähetuskulud jm. Seega ei too projektis osalemine asutustele kaasa rahalist lisakoormust ja eksperdid saavad motivatsioonina õiglaselt tasustatud.
- + Eesti eksperdid, kes on mestimise projektides osalenud, on kasuteguritena esile toonud väärtusliku erialase kogemuse ja oskuste omandamise võimaluse. Projektide käigus hindavad ja kohandavad eksperdid enda riikide parimaid halduspraktikaid vastavalt sihtriikide vajadustele. Selline töö annab võimaluse osaleda sihtriigi mõne sektori reformimisel. Nimetatud kogemust on vähestel avaliku sektori töötajatel.
- + Projekti tegevused annavad võimaluse hinnata ka oma riigi tegevusi ja arengupotentsiaali. Lisandväärtusena on mitmed valitsusasutused saanud ideid oma arengukavade jaoks, mis on võimaldanud tõhustada nende enda asutuste tegevusi. Sellele lisaks õpitakse palju konsortsiumi partnerilt (või partneritelt), kes toob projekti enda riigi parimad praktikad.

- + Mestimise projektides osaledes omandatakse väärtuslik projektitöö kogemus. Kuna projektid on väga mahukad ning kaasatud on mitmed rahvusvahelised osapooled, kasvavad projektis osalemisel üksikute ekspertide ja avaliku sektori asutuste projektitöö planeerimise ja rakendamise oskused.
- + Projektides osaledes arendatakse kahepoolsete suhete edendamise oskuseid, mis tulevad kasuks nii asutustele kui ka karjääriplaneerimise mõistes igale üksikule eksperdile.

Asutuste osalemine projektis

Igal aastal avalikustab DG NEAR eeldatavate projektide nimekirja (*twinning pipeline*). Nimekiri on nähtav kõigile huvilistele DG NEAR-i [mestimise veebilehel](#). Nimekiri küll ei garanteeri, et absoluutselt kõik projektikutsed teostatakse, ent see on hea indikatsioon sihtriikide vajadustest.

Mestimisprojektides võivad osaleda liikmesriikide avaliku sektori asutused või avaliku sektori osalusega asutused, kellel on vastav mandaat. DG NEAR-i nimekiri mandaati omavate asutuste kohta on leitav DG NEAR-i mestimise veebilehelt.

Mandaate on kolm liiki:

Täismandaat (<i>full mandated body</i>)	Automaatselt kõikidel riigiasutustel. Avaliku sektori osalusega asutused (nt. sihtasutused) peavad taotlema mandaati DG NEAR-ilt. Lisaks riigiasutustele, mis täismandaati taotlema ei pea, on täismandaat Sisekaitseakadeemial, e-Riigi Akadeemial, SA-I Kutsekoda ja SA-I Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV).
Ühekordne mandaat (<i>ad hoc mandated body</i>)	Taotletakse ühe projekti jaoks, ei saa olla projektis juhtpartner. Kuna ühekordne mandaat kehtib vaid konkreetsele projektile, siis neid asutusi DG NEAR-i koduleheküljel ei avalikustata
Üldjuhtimismandaat (<i>general management body</i>)	Täidavad projekti logistika-, finantsjuhtimis- ja / või maksefunktsioone. Projektis osaleb üldjuhtimismandaadiga asutus alati koos asutustega, millel on kas ühekordne või täismandaat. Eestis on üldjuhtimismandaat ESTDEVil .

Mandaati saab taotleda NCP kaudu ja selle saamise kriteeriumid on välja toodud mestimise käsiraamatus (paragrahv 4.1.4.2).

Üldiselt peab mandaadi saamiseks asutus vastama järgmistele kriteeriumidele:

- Asutus osutab avalikku teenust (vastavalt seadusele või valitsuse aktile) – see on asutuse põhikirjas sätestatud kui põhieesmärk;
- Asutus on riigiasutuse struktuurilise järelevalve all. Riigiasutusel on asutuse juhtimises, otsuste langetamisel ja asutuse tegevuses suur roll;
- Asutuse üle teostab finantskontrolli riigiasutus või riigiasutuse määratud üksus;
- Asutust auditeerib riigiasutus või riigiasutuse määratud üksus.

Avalikud ülikoolid ja teadusasutused, mille eriteadmised vastavad kindlaksmääratud projekti vajadustele, võivad taotleda ühekordset mandaati. Erasektori asutused projektides osaleda ei saa ja erasektori eksperte saab kaasata vaid erandkorras ja piiratud määral (nt. kirjalik või suuline tõlge).

21.05.2023

Teave konkreetsete projektikutsete kohta liigub vaid läbi NCP-de. Selle põhjuseks on asjaolu, et ühele projektikutsele saab üks EL liikmesriik esitada vaid ühe projekti. Juhul, kui NCP-d ei teavitata asutuse kaasumisest projekti, võib tekkida olukord, kus Eesti osalus on mitmes esitatud projektis. Kuna see ei ole lubatud, siis võidakse mõni projekt diskvalifitseerida. Viimast olenemata sellest, kas projekt esitatakse üksi või konsortsiumis teiste EL liikmesriikidega.

Osalemine projektis:

EL liikmesriik üksi	Vastutab projekti kõigi tegevuste ja tulemuste eest. Kui sihtriigil on valida üksi või konsortsiumis esitatud projektide vahel, kiputakse eelistama konsortsiume.
Mitu liikmesriiki konsortsiumis (v.a. kerge mestimise puhul)	Konsortsiumi puhul on projekti juhtpartneri (<i>Lead Partner</i>) kõrval veel noorepartner(id) (<i>Junior Partner(s)</i>). Juhtpartner vastutab projekti üldise koordineerimise ja aruandluse eest. Noorepartnerid vastutavad mõne projekti komponendi eest. Omavahel sõlmitakse koostöölepe, milles kohustused jagatakse.
Lühiajaline ekspert	Ekspert, kes panustab projekti teatud komponenti kindla ekspertiisiga. Projektides saavad osaleda ka eksperdid ilma nende töödaja otsese kaasumiseta (asutusel peab siiski olema vajalik mandaat). Projektis osalev asutus sõlmib asutusevälise eksperdiga lepingu. Nii võivad Eesti lühiajalised eksperdid osaleda ka mõne teise EL liikmesriigi projektis.

Projekti hindamisel on samaväärselt olulised nii kirjalik projekt ise kui ka projektiesitlus. Pärast õigeaegset projekti esitamist, hinnatakse projekti vastavust administratiivsetele nõuetele (käsiraamatu paragrahvid 2.4.2.1. ja 2.4.2.2.). Kui projekt vastab administratiivsetele nõuetele, siis kutsutakse projekti tiim projektiesitlusele (*Selection Meeting*). Kui varem toimusid esitlused alati sihtriigis, siis 2022 käsiraamatu uue punkti 2.4.2.2 kohaselt võib esitlus toimuda ka üle videosilla kaugvormis, kui see on aktsepteeritud EUDel-i ja tellija poolt. Projektiesitluse hindamine toimub vastavalt käsiraamatu lisale C7. Esitlusele osalevad tellija (tavaliselt EUDel) ja sihtriigi kasusaava administratsiooni osapooled. Esitlusele kutsutakse ka projekti esitanud riikide kõrgeid esindajad (suursaadikud). Projektiesitluseks antakse kokku 45 min ja 30 min küsimusteks ja vastusteks.

Tulemustest teavitatakse projekti tiimi ja NCP-d tavaliselt kahe nädala jooksul pärast projektiesitluste toimumist. Võidetud projekti puhul sõlmivad juhtpartner ja tellija (reeglina EUDel) projektilepingu (*Twinning Grant Contract*). Projekti rakendamise algus ei tohiks leida aset hiljem kui kolm kuud pärast projekti võidust teavitamist, sh RTA peaks jõudma sihtriiki kohale mitte hiljem kui 2 kuud pärast projekti alguskuupäeva.

Projekti osapooled

Kõik projekti kaasatud osapooled peavad olema projekti algusajaks asutuses töötanud vähemalt 6 kuud. Projekti tiimi kvalifikatsioon peab vastama projektikutses väljatoodud nõuetele. Projekti EL liikmesriikide osapooltel on sihtriigis alati paralleelselt sama taseme vastaspool, kellega suheldakse tihedamini.

EL liikmesriigi/kide osapooled projektis:

Liikmesriigi projektijuht (<i>Project Leded, PL</i>)	Liikmesriigi kõrge ametnik või samaväärne esindaja, kes juhib mestimisprojekti rakendamist, teeb tihedat koostööd sihtriigi projektijuhiga (<i>Beneficiary PL</i>) ja RTA-ga. Osaleb tööplaanide, kommunikatsiooni- ja nähtavusstrateegia väljatöötamisel, osaleb juhtkomitee kohtumistel (kord iga 3 kuu järel). Projektijuhid on ka noorempartneri(te) tasandil.
Resideeruv mestimisinõustaja (<i>Resident Twinning Adviser, RTA</i>)	Liikmesriigi avaliku sektori või avaliku sektori osalusega asutusest sihtriiki lähetatud mestimisinõustaja. Lähetatakse riiki kogu projekti rakendamise ajaks. Koordineerib projekti igapäevaseid tegevusi ning lühiajaliste ekspertide (<i>Short-Term Expert, STE</i>) tööd riigis. Tihedas kontaktis sihtriigi RTA vastaspoolega (<i>RTA counterpart</i>). Erandjuhtudel võib projektil ka mitu RTA-d olla. Kerge mestimise puhul RTA puudub.
Komponendi juht (<i>Component Leader</i>)	Projektis väljatoodud komponendi eesmärkide / tulemuste / väljundite saavutamise eest vastutav ekspert. Projektis on tavaliselt mitu komponenti, seega mitu komponendi juhti. Tihedas kontaktis sihtriigi komponentide juhtidega (<i>Component Leader counterpart</i>).
Lühiajaline ekspert (<i>Short-Term Expert, STE</i>)	Ekspert, kes panustab projekti teatud komponenti kindla ekspertiisiga. Viib läbi konkreetseid tegevusi, nt. töötoad, seminarid, koolituskursused, kohtumised sihtriigi kasusaava administratsiooni ametnikega, koostab materjale jms. Ekspert võib olla nii projektis osaleva asutuse töötaja kui ka mõnest muust asutusest, millel on vajalik mandaat (täismandaat, ühekordne mandaat, üldjuhtimismandaat). Projektis osalev asutus sõlmib teise asutuse eksperdiga lepingu.

Sihtriigi osapooled:

Sihtriigi projektijuht (<i>Beneficiary PL</i>)	Nimetab sihtriigi kasusaav administratsioon ja eeldatakse, et ta tegutseb asjakohasel poliitilisel tasandil. Juhib mestimisprojekti rakendamist sihtriigi poolel ja allkirjastab ametlikult kõik tööplaanid ja / või nende uuendused.
RTA vastaspool (<i>RTA counterpart</i>)	Sihtriigi kasusaava administratsiooni ametnik, kes on määratud RTA partneriks, et hõlbustada suhtlust ja teabevahetust. Erandjuhtudel on projektil mitu RTA vastaspoolt.
Komponendi juhi vastaspool	Sihtriigi kasusaava administratsiooni töötaja, kes on

<i>(Component Leader counterpart)</i>	liikmesriigi komponendi juhi otsene kontakt. Koordineerib konkreetse eesmärgi / tulemuse / väljundi saavutamisele keskendunud tegevusi.
---------------------------------------	---

Koostöö ja mõlemapoolne pühendumus ja tõhus suhtlus on äärmiselt tähtsad eelnevalt kokkulepitud projekti komponentide tulemuste saavutamiseks ning projekti edukaks läbiviimiseks.

Projekti rahastus

Rahastuse mõtte ei ole tuua asutusele kasumit ega katta muid, projekti mittepuutuvaid asutuse jooksvaid tegevuskulusid. Mestimisprojekti jaoks eraldatud rahaliste eraldiste kasutamine peab olema vastavuses mestimise käsiraamatu ja projektilepinguga (*Twinning Grant Contract*). Projekti eelarve on muust asutuse eelarvest eraldiseisev. Projekti tulud ja kulud peavad olema asutuse eelarves eristatud vastavalt riigisisesele seadusandlusele. Need tuleb eristada asutuse raamatupidamises ja selle järelevalvega seotud seadusega ettenähtud dokumentides.

Projekti eelarve on 100% kaetud EL rahadest, sh. lähetustega seotud kulud ja ekspertkulud. Kuna mestimise projektidel on eraldi eelarved ning tegemist ei ole avaliku teenistuse seaduse mõistes ühekordse täiendava teenistusülesande täitmise, siis saab asutus osaleda mestimise projektis projektipõhiselt.

Konsortsiumi juht- ja noorempartner sõlmivad omavahel koostöölepe (*Partnership Agreement*), milles sätestatakse osapoolte kohustused ja eelarve jagunemine. Koostöölepe tasub allkirjastada juba enne projekti taotlemist.

Projektis osalemiseks on asutusele lühiajaliste ekspertide töö hüvitamiseks ette nähtud eksperti hüvitis 350 eurot/päevas (hüvitis vaid tööpäevade eest). Sihtriigis viibib lühiajaline ekspert vähem kui 29 järjestikust päeva. Õigustatud juhtudel võib lühiajaline ekspert projekti tegevusi läbi viia liikmesriigist üle videosilla, kui Tellija on sellega nõus. Eksperti hüvitist soovitame kasutada ekspertide hüvitamiseks, kasutades seda kas brutopalgana või kogu palgafondina, (kui sotsiaalmaksu ja / või tööandjakulusid ei kaeta projekti halduskuludest). Lähetuse *e. missiooni* ajaks puhkust ei võeta, kui asutus on projekti üks osapool või kui asutus ei ole projekti üks osapool, aga ekspert jõuab oma tööandjaga eelnevalt vastavale kokkuleppele. Hüvitise saamiseks võib liikmesriik lühiajalistele ekspertidele ise tingimused kehtestada, aga soovitav on selleks kasutada käsiraamatu vormi, mis on lisas C10.

Projekti raames makstav hüvitis ekspordile ei ole muutuvpalk avaliku teenistuse seaduse mõistes, vaid eraldiseisvast eelarvest tulev hüvitis mestimise projektist tulenevate kohustuste eest. Projektis osalevate asutuse töötajate või väljastpoolt asutust projekti kaasatud ekspertidega soovitame projektitegevuste täitmiseks sõlmida võlaõiguslikud lepingud. Võlaõiguslik leping aitab eristada mestimisest saadud hüvitisi ja ametniku (või töötaja) tavapärasest palgatulu. Juhtpartner võib ekspertidega sõlmida võlaõiguslikud lepingud ka ise.

Projekti juhi, mestimisnõustaja, komponendijuhi ega lühiajaliste ekspertide määramiseks pole vaja korraldada konkursi (osapooled ei paku teenust). Kuna ekspertide lähetamine on paindlik ja läbiräägitav teiste partnerite ja ekspertidega, siis tasub lähetus võimalusel ajastada perioodile, mis võimaldab paindlikku kaugtööd. Kui ekspordil ei ole lähetusel olles võimalik kõiki oma tavaülesandeid virtuaalselt täita, siis on soovitav hüvitada teda asendava töötaja tööaeg projekti halduskuludest.

Lennupiletite maksumuse osas lepatakse tellijaga (*Contracting Authority*) kokku kindel ühikuhind (*flat rate*), mis sõltub reisikorraldajatelt võetud pakkumistest (võib olla lepinguline partner, kui leping nendega on sõlmitud hanke korras). Konsortsiumi koostööleppesse on kasulik kirjutada, mida tehakse olukorras, kui lennupiletid on soodsamad või kallimad kui summa, milles tellijaga kokku lepiti. Nt. võib lennupiletitelt üle jääva summa jätta kas eksperdile või saatvale asutusele. Kui lennupilet ületab erandjuhul kokkulepitud lennureisi summat, siis saab vahe katta näiteks halduskulude või teiste lennureiside ülejääkide arvelt. Lennud, hotellid jms võib lühiajaline ekspert endale soovi korral ise broneerida.

Päevarahad (*per diem*) vastavad DG INTPA arengukoostöö päevarahade summadele sihtriigis (vt uuemaid DG INTPA arengukoostöö päevarahade summasid). Päevarahade topelt tasustamist ei tehta, kehtib vaid EL päevaraha. Päevarahadest kaetakse ka majutus, vajadusel kindlustus. Vastavalt tulumaksuseadusele ei maksustata mestimise päevarahasid tulumaksuga. Päevaraha võib maksta ka poole päeva eest, kui lühiajalise eksperdi missioon kestab vahemikus 12-24 tundi. Vähema kui 12 tunnise missiooni puhul lühiajalisele eksperdile päevaraha ei maksta.

Olenevalt sellest, kelle kanda jääb rohkem administratiivseid ülesandeid, lepatakse konsortsiumi koostööleppes kokku ka mestimise halduskulud (*twining support costs*), mis on seotud asutuse ekspertide lähetuste e. *missioonidega*. Iga missioonipäeva pealt on **administratiivkulude (halduskulud) katteks ette nähtud 136% eksperdi hüvitisest** (350 eurost 136% on 476 eurot). Olenevalt juht- ja noorempartneri halduskoormusest saab selle summa jagada protsentuaalselt, nt. jaotus juht- ja noorempartneri vahel võib olla 50/50, 20/80 või 40/60. Vajadusel võib juhtpartner kõik lühiajaliste ekspertidega seotud haldustegevused enda kanda võtta.

Halduskuludest saab vajadusel katta ka kaudselt projektiga seotud töötajate lisakoormuse (nt. lähetusel oleva inimese asendamine vms.). Soovitav on halduskuludega katta ka tööandjakulud.

Halduskuludega kaetakse:

- kulud, mis on seotud ajaga, mille liikmesriigi osapooled kulutavad sihtriiki lähetuste ettevalmistamiseks ja jätkutegevusteks;
- kulud, mis on seotud ajaga, mille liikmesriik(id) projektijuht (või juhid) kulutavad projekti elluviimise koordineerimiseks oma asukohariigis, ilma et teda oleks sihtriiki lähetatud;
- kulud, sh. ajakulu, mis on seotud sihtriigi ametnike või esindajate õppeviitide organiseerimiseks ja läbiviimiseks EL liikmesriigis;
- Ajakulu, mis on seotud sihtriigis vajaliku logistika korraldamiseks.

Projekti kaudsed kulud (*indirect costs*) moodustavad 6% projekti otsestest kuludest. Kaudsed kulud on abikõlblikud kulud, mille tekkimise põhjused on kaudselt seostatavad projekti tegevustega. Projekti kaudsed kulud võib jagada proportsionaalselt kõigi projekti partnerite vahel, vastavalt komponentide jaotusele või töömahule. Kaudsed kulud võib juhtpartner noorempartnerile hüvitada ka kindla summa ulatuses (*lump sum*). Kui halduskulude vahekord on kas juht- või noorempartneri osas ebasoodne, siis tasub just kaudsete kulude osas läbi rääkida.

Projekti kaudsed kulud on näiteks:

- Vahe- ja lõpparuannete koostamise toetamisega seotud ajakulu hüvitamine;

21.05.2023

- Muud kulud, näiteks vajalikud koolitused, IKT- ja halduskulud, inimressursside juhtimine, juhtimis- ja halduskulud ning töökulud, mis on seotud raamatupidamise või arvete esitamisega.

Liikmesriigi ametniku või sellega samaväärse esindaja määramine mestimisprojekti RTA-ks tähendab, et isik lähetatakse sihtriiki. Keskmiselt ollakse oma tavapärasest tööst eemal u 18 kuud. Asutusele hüvitatakse mestimise eelarvest lähetatud isiku tavapärased palgakulud täiel määral (sh. tööandja kulud, palk, soodustused, kohustuslikud boonusskeemid, prognoositavad palgamuutused). **RTA palk sihtriigis** on üldjuhul sama, mis tal oleks siis, kui ta töötaks oma tavapärasel töökohal (võttes arvesse palka eelmisel majandusaastal). Juhul, kui RTA on pensionil (töötas mandaati omavas asutuses maksimaalselt 3 aastat enne projektikutse väljakuulutamist), siis arvestatakse tema palk vastavalt tema viimati töötatud majandusaastale.

RTA-le makstakse projekti eelarvest päevaraha. Päevaraha ülempiir on maksimaalselt 75% DG INTPA sihtriigi päevaraha määrast. See on mõeldud sihtriigis elamisega seotud lisakulude, näiteks majutuse ja täiendava tervisekindlustuse katmiseks (pikaajaline välislähetus). Eluaseme ja elamisloaga seotud küsimustega tegelemine on RTA enda vastutada. Vajadusel annab nõu vastava riigi saatkond, EL delegatsioon antud riigid või sihtriigi administratsioon. Sihtriigis saab RTA palgata endale vajadusel assistendi / tõlgi (või assistendi, kes on ka tõlgi eest). Hüvitatakse ka kolimiskulud ja reisikulud, mis kaasnevad perioodiliste reisidega kodumaale. Juhul, kui RTA kolib sihtriiki perega, siis hüvitatakse reisikulud ka perele. Alaealistele lastele hüvitatakse sihtriigis elades õppekulud.

Projekti eelarvest ei saa osta seadmeid. Sihtriigi kasusaav administratsioon vastutab sihtriigis vajaminevate tingimuste ja töövahendite olemasolu eest, st. tagab tingimused RTA-le ja tema assistendile. Erandjuhtudel saab hüvitada väiksemate hädavajalike vahendite soetamine (nt. väikesed laborikatsete kulumaterjalid või vahendid vm.), mille maksumus on kuni 20 000 eurot.

Kulude tõendamine

Mestimisprojekti lõpparuande üks osa on sõltumatu audiitori aruanne projekti kulude kohta. Sõltumatu audiitor kiidetakse eelnevalt tellija poolt heaks. Ideaalis valitakse audiitor välja juba enne projektilepingu sõlmimist. Sõltumatut audiitoriteenust võib pakkuda nii riiklik institutsioon, nt. Riigikontroll kui ka audiitorfirma. Auditeerimise kulud kaetakse projekti eelarvest. Kui audiitor on eelarves üle vaadanud lihtsustatud ühikuhinnad (sh. flat rates, unit costs) ja need heaks kiitnud, ei nõuta nende tegelike kulude kontrollimist (täpseid kuludokumente ei nõuta). Kontrollitakse kulude arvutamise meetodi ja valemi õiget rakendamist asjakohase kvantitatiivse ja kvalitatiivse teabe põhjal. Näide: Tallinna- Kiievi lennu ühikuhinnaks määratakse 250 eurot. See põhineb kolme reisibüroo pakkumisel (või asutuse lepinguline partner). Iga kord, kui eksperdid sõidavad Tallinna ja Kiievi vahet, maksab projekt 250 eurot, olenemata pileti tegelikust hinnast. Summa (250) hüvitatakse, kui saab tõendada käivitavat sündmust, nt. pileti ostmine.

Ühikuhinnad ja nende tõendamine toimuvad vastavalt käsiraamatu lisadele B ja A7. Projekti rakendajad peavad piisavat arvestust ja koguvad dokumente, mis tõendavad, et kulud deklareeritakse vastavalt kokkulepitud meetoditele ja valemitele ning et on täidetud kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed tingimused.

Kui auditi käigus selgub, et ühikuhindade arvutamise meetod või ühikuhinna määramine ei vasta nõuetele (nt. ei saa tõestada, et lennupilet osteti), võib tellija vastavalt lepingule tehtud kulud mitteabikõlblikeks hinnata ja summa tagasi nõuda.

Lisaks sellele on Euroopa Komisjonil, Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF), Euroopa Kontrollikojal (ECA) või muul Euroopa Komisjoni volitatud audiitoril õigus teha pistelisi kontrollid mestimisprojektide raamatupidamise ja teiste rahastamist tõendavate dokumentide kohta. Need kontrollid võivad aset leida kuni viis aastat pärast lõppmakse tegemist.

Projekti järelevalve ja hindamine

Tellijaja (*Contracting Authority*) korraldab projekti tegevuste üle regulaarset järelevalvet muuhulgas projekti juhtkomitee kohtumiste (*Project Steering Committee*) kaudu. Järelevalve põhineb mestimisprojekti tingimustel, projektis määratletud näitajatel ja esialgsetel ning sellele järgnevatel töökavadel. Samuti arvestatakse projekti juhtkomitee kohtumiste järeldustega. Järelevalve tulemusel võib projekti (rakendamise) lähenemisviisi jooksvalt kohandada ja / või ümber kujundada. Projekt peatatakse või lõpetatakse vaid ületamatute takistuste puhul.

Mestimisprojektide elluviimist võib hinnata ka muude järelevalvetoimingutega, mida viiakse läbi kas poliitilise dialoogi, ELi finantsabi seirekomiteede raames ja / või sihtriigis loodud sektoritasandi järelevalve struktuuride osana. Lisaks sellele kaasab Euroopa Komisjon mestimisprojektide hindamiseks sõltumatuid eksperte. Sellistes hindamistes järgitakse DG NEAR-i suuniseid planeerimise / programmeerimise, seire ja hindamise sidumise kohta. Järelevalvesse või hindamisse võib vajadusel kaasata ka RTA.

Lisainfo:

[Välisministeeriumi arengukoostöö \(sh Twinning/TAIEX\) veebilehekülg](#)

E-mail: twinning@mfa.ee